

“TEXNOLOGIYA” FANI TO’GARAKLARNI TASHKIL ETISHGA
KOMPLEKS YONDASHUV”

Abdullayeva Sarvinoz Botir qizi

Guliston Davlat Pedagogika Instituti “Texnologik ta’lim” yo’nalishi
2-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19073267>

Anontatsiya. Ushbu ilmiy maqola o’quvchi yoshlarni bo’sh vaqtini mazmunli o’tkazish va ularning amaliy mashg’ulotlarga kompleks qamrab olish, ularni kasb- hunarga o’rgatish maqsadida innovatsion texnologiyalar va yangi zamonaviy xom-ashyolardan foydalanish, texnologiya darslarida olgan bilim, ko’nikmalarini yanada rivojlantirish va ijodiy tafakkur, amaliy malakasini oshirish hamda qiziquvchanligini rivojlantirishga qaratilgan. Bundan tashqari zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda modellashtirish va yasalayotgan buyum texnologik xaritasini to’g’ri tuzishni, yakka va jamoaviy ishlash muloqotini shakllantirishni o’rgatishga qaratilgan.

Kalit so’zlar: texnologiya, ta’lim, amaliy kompetensiya, kompleks yondashuv, sexlar, sinfdan tashqari to’garaklar, yetakchilik, loyihalarni boshqarish, virtual hamkorlik.

Abstract. This scientific article is aimed at providing young students with a meaningful free time and comprehensively involving them in practical training, using innovative technologies and new modern raw materials to train them in their profession, further developing the knowledge and skills acquired in technology classes, and developing creative thinking, practical skills, and curiosity. In addition, it is aimed at teaching modeling using modern technologies and correctly drawing up a technological map of the product being manufactured, and forming individual and collective work dialogues.

Keywords: technology, education, practical competence, complex approach, workshops, extracurricular clubs, leadership, project management, virtual collaboration.

Аннотация. Данная научная статья направлена на то, чтобы предоставить молодым студентам содержательное свободное время и всесторонне вовлечь их в практическую подготовку, используя инновационные технологии и новые современные сырьевые материалы для обучения их профессии, дальнейшего развития знаний и навыков, полученных на технических занятиях, а также развития творческого мышления, практических навыков и любознательности. Кроме того, она направлена на обучение моделированию с использованием современных технологий и правильному составлению технологической карты изготавливаемого продукта, а также на формирование индивидуального и коллективного рабочего диалога.

Ключевые слова: технологии, образование, практическая компетентность, комплексный подход, мастер-классы, внеклассные кружки, лидерство, управление проектами, виртуальное сотрудничество.

Kirish

Sinfdan tashqari to’garaklar o’quvchilarning har tomonlama rivojlanishida muhim rol o’ynab, o’quvchilarni kompleks qamrab olishni, yetakchilik qobiliyatini, jamoada ishlash ko’nikmalarini, ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi.

Bugungi zamonaviy texnologik asrda o'quvchilarning to'garaklar tashkil etishda amaliy malakalarini shakllantirish uchun texnologiyadan foydalanish ularning ta'lim tajribasini sezilarli darajada boyitishi va ularni kelgusidagi faoliyatiga tayyorlash mumkin.

Ta'limda texnologiyaning o'rne: Bugungi kunda texnologiya nafaqat ta'limning balki iqtisodiyotning ham ajralmas qismiga aylandi desak mubolag'a bo'lmaydi. Har qanday zavod va fabrikalar, ishlab chiqarish sexlari, yakka tartibdagi tashkilaotlar (YaTT)lar, ta'lim olish maskanlaridagi ustxonlar va amaliy mashg'ulot xonlari raqamli texnologiyalar bilan rivojlangan.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda o'quvchi yoshlarni avvalo kompleks qamrab olish, amaliy kompetensiyasini rivojlantirish, texnologik ijodkorligini yuksaltirish va jamiyatda o'z o'rnini topishga ko'maklashish, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida faol o'rganish, hamkorlik va ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradigan qizaqarli va interaktiv muhitlarni yaratish mumkin

Ta'limda texnologiyaning integratsiyasi o'qitish va o'qitish landshaftini o'zgartiradi, ta'lim tajribasini boyitdi va o'quvchi yoshlarning qiziqishi va natijalarini oshirdi. Raqamli vositalar va platformalardan foydalangan holda, o'qituvchilar turli xil o'rganish uslublariga mos keladigan dinamik va interaktiv muhitlarni yaratsih va o'quvchilar o'rtasida faollik va hamkorlikni rivojlantirishi mumkin.

Kengaytirilgan o'quv tajribalari: Texnologiya o'qituvchilarga ta'lim tajribasini va dars sifatini oshirish maqsadida innovatsion vositalardan foydalanish va taqdim etish orqali an'anaviy o'qitish hamda zamonviy o'qitish usullari orqali tashlik etishga imkon yaratadi.

Interfaol doskalar, o'quv ilovalari, simmuliyatsiya dasturi va multimediya resurslari , taqdimotlar (mavzuli pptx) o'qituvchilarga murakkab tushunchalarni vizual tarzda jozibali taqdim etish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarni kompleks qamrab olish uchun va amaliy-nazariy o'rganishni yanada qulayroq va rag'batlantiradi.

Hamkorlikda o'rganish: Texnologiya o'quvchilar orasida hamkorlik faoliyatini va ijodkorlikni oshirish uchun qulay imkoniyat yaratadi. O'quvchilarning o'zaro fikr almashinishini va yangi dizayn, yangi loyihalarni jamoaviy muloqot asosida rivojlantirishga imkon yaratadi.

Virtual hamkorlik vositalari, elektron kitoblar, akademik ma'lumotlar bazalari va ta'lim veb- saytlari, virtual ta'lim va hunarga oid video roliklar o'quvchilarga o'z bilimlarini to'ldirish uchun ko'plab resurslarni taklif qiladi, bu ularga turli nuqtai nazardan o'rganish va turli mavzularni chuqur tushunish imkonini beradi. Virtual hamkorlik vositalari onlayn munozara forumlari, jamoaviy ish, muloqot va muammalarni hal qilish ko'nikmlarini rivojlantiradi, talabalarni kelajakda hamkorlikdagi ish muhitiga tayyorlaydi.

Axborotlar bilan ishlash: Internet va raqamli manbalardan o'quvchilarga keng ma'lumot va o'quv materiallari omboridan foydalanish ma'lumotlar bazalari va ta'lim veb -syatlari o'quvchilarga o'z bilimlarini amalaga oshirishga ko'plab resurslar taklif qiladi, bu ular turli nuqtai nazarlarni o'rganish va turli mavzularni chuqur o'rganish hamda amaliy kompetensiyasini rivojlantirishga imkon beradi.

Amaliy ishlarda esa yangidan yangi mahsulotlardan foydalanish o'quvchi yoshlarni amaliy qiziqishini oshiradi va ularning hamkorlikka chaqiradi, izlanuvchanlikni oshiradi.

Masofadan o'qitish va o'rgatish: Texnologiya so'nggi yutuqlari masofaviy ta'limni osonlashtirdi, bu o'quvchilarga ta'lim mazmuniga kirish va dunyoning istalgan nuqtasidan o'qituvchilar va tengdoshlar bilan muloqot qilish imkonini beradi. Turli videolar va taqdimotlar talabalarni qiziqishini oshiradi. Budan tashqari uy ta'lim yoki inklyuziv ta'lim olayotgan o'quvchilarni mavzulardan ortda qolmagan holda ularning ham qiziqishini oshiradi hamda umumiy qamrab olishga imkon beradi.

Zamonaviy texnologiyalar va raqamlashtirishga tayyorgarlik: XXI asr texnologiyalar asri deb bejizga aytilmagan. Hozirgi kunda barcha fanlar qatori texnologiyafani ham raqamli dasturlar asosida shakllangan stanoklar bilan ishlaydi. Texnologiyani ta'limga kiritish orqali o'quvchilarni raqamli asr talablariga yaxshiroq tayyorlanishadi. Texnologiyadan foydalanish orqali raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirish o'quvchilarni tez rivojlanayotgan texnologik landshaftda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur vositalar va raqamli malakani talab qiladigan kelajkdagi martaba imkoniyatlari bilan jihozlaydi.

Texnologiya orqali amaliy kopetensiyaning oshirish: Sinfdan tashqari to'garaklarni tashkil qilish va boshqarish uchun texnologiyadan foydalanish o'quvchilarga yetakchilik, tadbirlarni rejalashtirish, muloqot va loyihalarni boshqarish bo'yicha qimmatli amaliy tajriba bilan ta'minlashi mumkin. Virtual hamkorlik vositalari, loyihalarni boshqarish dasturlari va onlayn muloqot platformalari o'quvchilarga faoliyatni muvofiqlashtirish, vazifalarni topshirish va muvaffaqiyatni samarali kuzatish imkonini beradi.

Virtual hamkorlik va aloqa: Videokonferensaloqa platformalari, onlayn loyihalar doskalari va xabar almashish ilovalari kabi virtual hamkorlik vositalari talabalarga masofadan turib birgalikda ishlash imkonini beradi, samarali muloqot va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Virtual uchrashuvlarda qatnashish, hujjatlarni almashish va loyihalarda onlayn hamkorlik qilish orqali o'quvchilar to'garak faoliyatini mohirona tashkil etish va amalga oshirish qobiliyatini oshirish mumkin.

Loyihani boshqarish dasturi: Loyiha boshqaruv dasturiy vositalari talabalarga to'garak tashabbuslarini rejalashtirish va amalga oshirishda tizimli yondashuv taklif etadi.

Loyiha vaqt jadvallari yaratish, muhim bosqichlarni belgilash, mas'uliyatlarini belgilash va taraqqiyotini kuzatish orqali o'quvchilar to'garagi tadbirlari va faoliyatini muvofiqlashtirishda amaliy tajribaga ega bo'lishi bilan birga muhim tashkiliy va vaqtni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin.

Texnologiya fani to'garaklarini tashkil etishda kompleks yondashish: Texnologiya fani to'garaklarini tashkil etishda zamonaviy texnologiyalar va uslublarga yondashish o'quvchilar qiziqishini va ijodiy tafakkurini oshirish bilan birga ularni kompleks qamrab olishni ham o'z ichiga oladi. Bunda o'qituvchi faqatgina an'anaviy uslubda emas balki yangi uslublarga yondashishi, turli metodlar: "Aqliy hujum", "Teskari metod", "Amal va Xato" va boshqalardan faoydalangan holda yondashiladi.

"Aqliy hujum" metodi asosan juft guruhlar o'rtasida o'tkaziladi, guruhlar o'zining loyihalarini tuzib kelishadi va bir-birlari bilan almashishadi. Keyingi mashg'ulotda guruhlar yasab kelishadi va yasalgan buyumnining kamchiliklarini va qo'llanilgan yangi fikrlarni mujassam qilgan holda loyihalarini guruh bo'lib namoyish qilishadi.

Bundan tashqari o'qituvchi tomonidanyangi vositalarva texnologiyalardan qo'llanilganda qanday natijaga erishish mumkin ekanligi aytib o'tiladi. Bu metod to'garakka qatnashuvchi o'quvchilarni kompleks qamrab olishi bo'yicha 80 foizni tashkil etadi

“Teskari metod” - bunda o'quvchilar oldindan mavzuga tayyorlanishadi va o'z loyihalarini tayyorlab kelishadi, mashg'ulot davomida o'z loyihalarini yasaydilar. Bu boshqa metodlardan farqi o'quvchilar kelgusi mashg'ulotgacha bo'lgan muddat oralig'ida o'qituvchi bilan maslahatlashishi va izlanishi kerak bo'ladi. Ijtimoiy tarmoqlardagi yangi loyihalarni ko'zdan kechirib bir-biriga o'xshamagan yangi loyiha ishlab chiqishi zarur. Bu metod o'quvchilar va mashg'ulot o'qituvchisidan ham izlanish va ijodiy tafakkurni oshirish kerakligini talab qiladi. Metoddan ko'zlangan maqsadga ko'ra o'quvchilar to'garaklarga qatnashish istagini oshishi 85 foizni tashkil etadi.

Xulosa : Sinfdan tashqari to'garaklarni tashkil etishda texnologiyani fani doirasida o'quvchilarni kompleks qamrab olish, ularni ijodiy tafakkurini rivojlanishiga turtki bo'ladi. Innovatsion texnologiyalar va zamonaviy xom-ashyolardan foydalanish o'qituvchining vazifalarni berishda na'munaviy ish yoki ko'rgazmalardan foydalanish, o'quvchilarning tayanch bilish qobiliyatini belgilaydi. Shuning uchun o'quvchilarga dars jarayonida yangi texnologiyalardan foydalanishgfa imkoniyat yaratish maqsadida berilgan vazifalarini mustaqil bajarish uchun to'garaklar tashkil etish va o'quvchilar ijodkorligini yanada oshirish, shu bilan birgalikda bo'sh vaqtlarini mazmunli tshkil etish va o'quvchilarni maktab davridan kasb-hunarga yo'naltirish maqsad qilib olinadi. O'qituvchi va o'quvchi hamkorligi, o'quvchilarning kreativlik qobiliyati va ularni to'g'ri yo'naltirish ko'zda tutiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev. “Jismoniy va ma'naviy yetuk yoshlar-ezgu maqsadlarimizniga yetishda tayanchimiz va suyunchimizdir” mavzusida “Kamolot” yoshlar ijtimoiy harakatining IV qurultoyidagi nutqi. “Xalq so'zi”.2017
2. Tolipov O'.Q., Sharipov Sh.S, Xolmatov P. Umumiy o'rta ta'lim maktablari va maktabdan tashqari muassasalar to'garak raxbarlari uchun namunaviy dasturlar. T.Nizomiy nomidagi TDPU.2003
3. Sharipov Sh.S.Maktab o'quvchilari ijodkorlik faoliyatini tashkil qilish usullari. “Xalq ta'limi” jurnali 2003yil
4. Uzoqov O. Kasb -hunar kollejlari sinfdan tashqari mashg'ulotlarini tashkil qilish metodikasi. Samarqand.2007
5. F.S.Abdullayeva “Texnologiya orqali o'quvchilarning amaliy malakasini oshirish: to'garaklarni tashkil etishda kompleks yondashuv” maqolasi. “Ta'limga oid tushunchalar va yutuqlar” jurnali 10.12.2024